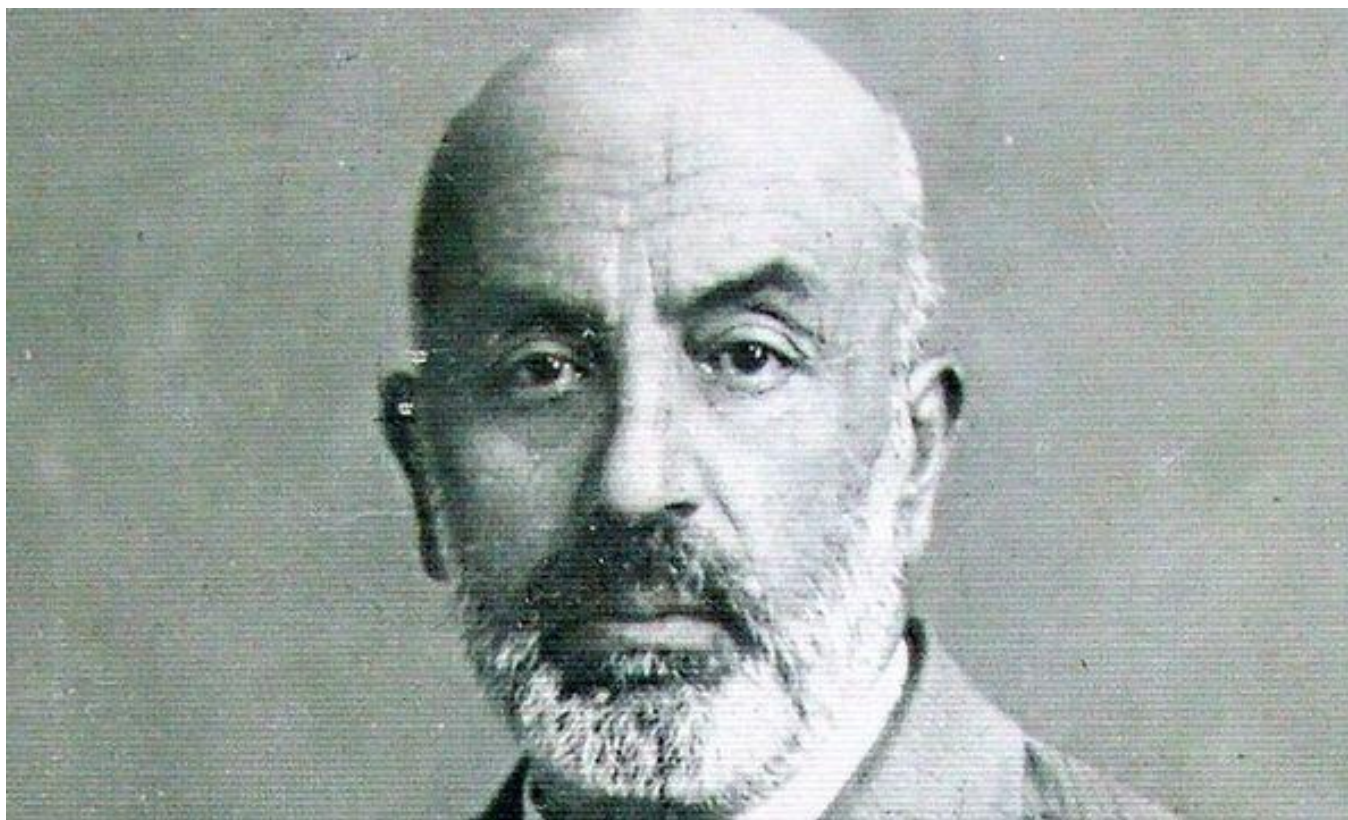

KARŞIYAKA HACI FATMA BODUR MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

AKİF'İ ANLAMAK

Türk Milleti'nin 1911'de Trablusgarp, 1912'de Balkan, 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nda yorgun düştüğü, Anadolu'nun önemli bir kısmının işgal edildiği, Batı Anadolu'nun Yunanlıların çizmeleri altında çiğnendiği bir dönemde asker ve halkın moralini yükseltecek, onları milli ve dini değerler etrafında toplayacak bir marşa ihtiyaç hâsıl olur.

Maarif Vekâleti, milletin bağımsızlığı uğruna giriştiği mücadeleyi yansıtabilecek ödüllü bir İstiklal Marşı yarışması düzenler. Yarışma için belirlenen son katılım tarihi 23 Aralık 1920'dir. Bu tarihe kadar yarışmaya 700'den fazla eser katılır. Mehmet Âkif, para ödülü konduğu için yarışmaya katılmaz.

Gönderilen eserlerden hiçbirinin millî bir marş olma yeterliliğine sahip olmadığı kanaati ortaya çıkar. Maarif Nazırı olan Hamdullah Suphi, Mehmet Âkif'in yarışmaya mutlaka katılmasını ister ve 5 Şubat 1921 tarihli bir mektup yazarak onu marşı yazmaya ikna etmeye çalışır, para ödülü meselesini de bir şekilde Âkif'in istediği tarzda halledeceklerini söyler.

Arkadaşı Hasan Basri Çantay'ın ricasıyla ikna olan Âkif'in yazmaya başladığı İstiklal Marşı, 7 Şubat 1921 tarihinde tamamlanır ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 12 Mart 1921 günü ayakta alkışlanarak kabul edilir.

Giriş

Mehmet Âkif Ersoy yakın tarihimizin milli şairi, mütefekkeri, bilim insanı, Sırat-ı Müstakîm-Sebilürreşâd başmuharriri, mütercimi ve Kurtuluş Savaşı’nda milli mücadelemizin manevi lideridir. Benzeri pek az görülen yazdıklarıyla, davranışları bir; özü sözüne uygun bir fikir, mücadele ve aksiyon adamıdır.

Mehmet Âkif, savaştan dolayı mazlum ve masum duruma düşmüş Türk Milleti’nin en acı günlerinde, bütün çile ve buhranlarını onlarla birlikte yaşamış ve ızdıraplarını derinden duymuş bir gönül savunucusudur.

Her ne kadar Mehmet Âkif isminin ilk çağrışımı ‘İstiklal Marşı’ şairi olduğunu akla getirirse de; Âkif çok yönlü bir şair ve edip olup, dini ve milli bir şahsiyet özelliği gösterir. O, toplumun tüm problemleri ile ilgilenir. Dili ve kalemi çok etkilidir, gördüğü yanlışlıkları, kendine has üslubuyla, hiç çekinmeden dile getirir.

Nitekim eserlerinde, kenar mahallelerde maddi ve manevi sıkıntılar içinde yaşayan insanların perişanlığına, eğitim sorunlarına, zalim, sarhoş ve yolsuz kocalar elinde aç-sefil kalan kadınların kaderine, har vurup harman savuran müsrif kendini beğenmiş mirasyedilerin şımarıklıklarına, çalışmadan, üretmeden tüketenlere, aklını kullanmadan yaşayıp gidenlere dikkat çeker. Âkif, yaşadığı toplumun problemlerini dile getirmekle kalmaz, bu problemlerin temellerine inerek çözümler üretmeye de çalışır.

Mehmet Âkif her türlü sömürü-sömürgecilik ve emperyalizme karşıdır. Bu tavrı onun tüm tutum ve davranışlarında, şiir ve yazılarında görülür. Nitekim Türk edebiyatı ve fikriyatından ‘Çanakkale Şehitlerine’ şiiri, ‘İstiklal Marşı’ şiiri ve ‘Safahat’ çıkarılırsa ‘Batı’ emperyalizmine karşı etkili, güçlü edip ve şairlerin sayısı çok sınırlı kalır. Mehmet Âkif’siz bir ‘Milli Mücadele Dönemi Edebiyatı’ tahayyül etmek gerçekten çok zordur.

Muharrirliği, mütefekkerliği, muallimliği ve şairliği yanında ona değer katan başka bir özelliği ise sağlam seciyesi olmuştur. Âkif, öz prensiplerini yaşantısına aksettiren nadir şahsiyetlerdendir. Çünkü özü sözü doğru olmak ona göre ahlâkın, dinin ve her şeyden önce insan olmanın gereği idi. Akif bu yapısını, altmış üç yıl süren yaşamı boyunca, ömrünün hiçbir döneminde herhangi bir menfaat beklentisi ile değiştirmedir.

Bugün, cihanı keşfetmek kadar Mehmet Âkif’i yeniden keşfetmek; onu anlamak ve anlatmak da, kendini bu milletin evlatlarının hizmetine adayan her bir birey için çok değerli bir mefkuredir.

“

Korkma, sönmez bu
şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun
üstünde tüten en son ocak.

BÜLTEN KÜNYESİ

KARŞIYAKA HACI FATMA
BODUR MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ ADINA

İmtiyaz Sahibi

Bahar TOPÇU ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni
Özay EROĞLU

Yayın Direktörü
Şaban KAYABEY

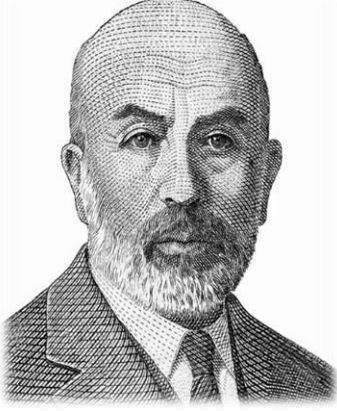
Yazı İşleri Müdürü
Ece KURUM AKPINAR

Grafik Tasarım
Tuncer TOSUN

Yayın Kurulu
Şaban KAYABEY
Tuncer TOSUN
Ece KURUM AKPINAR
Muhasebe Finansman Alanı

Yayın Türü
Vesselam Gazetesi “12 Mart İstiklal
Marşı’nın Kabulü ve Mehmet Akif’i
Anma Günü” Özel Sayısı

Doğumu ve Çocukluğu

Şair, mütefekkir, bilim insanı, Sırat-ı Müstakîm-Sebîlürreşâd başmuharriri, mütercim, Birinci Meclis Burdur Mebusu (1920-1923) Mehmet Âkif Ersoy, 1873 yılının Aralık ayında, İstanbul'da Fâtih civarında Sarıgüzel Sarımasuh Sokağı'nda yedi sekiz odalı ve beş yüz arşın bahçeli bir evde doğdu.

Babası Tahir Efendi, ona ebced hesabıyla doğum tarihini ifade eden "Ragîf" adını verdi. Fakat isminin telafuzu zor geldiğinden arkadaşları ve annesi ona "Âkif" ismiyle seslendi, kendisi de zamanla bu ismi benimsedi. 'Akif' isminin anlamı, bir şeyde sebat eden, ibadet eden, ibadet maksadıyla mübarek bir yere çekilen, itikafa giren, direnen kişi demektir. Bayramiç'te çıkarılan nüfus kâğıdına da Âkif olarak geçmiştir. Bu suretle adı "Mehmed", mahlâsı da "Âkif" kalmıştır. Fakat kendi beyanatına göre babası kendisine hep "Ragîf" şeklinde hitap etmiştir.

Bayramiç'li Mehmet Akif

Akif'in dünyaya geldikten sonraki 3-4 aylık sürecinde, babası Bayramiç İlçesine imam olarak tayin edildi. Babasının görevi süresince çocukluğunun ilk beş yılını burada geçirdi. O dönemde Çanakkale kaza, Biga ise sancaktı. Sonrasında ailesi ile birlikte İstanbul Fatih'e dönen ve orada yaşamaya başlayan Akif'in, Nuriye adında bir de kız kardeşi bulunmaktaydı.

Ancak Ramazan aylarında İstanbul'da okullar ve medreseler tatil olduğu için Tahir Efendi'nin her tatil döneminde Bayramiç'e vaaz etmeye gitmesiyle birlikte Akif'in de on bir yaşına kadar bu ilçeye bağlantısı kesilmedi.

Hoca Tahir Efendi, hem Bayramiç'te ikamet etmeleri, hem de oğlunun eğitimiyle ilgili geleceğini düşünerek, İstanbul'daki yatılı okulların sadece İstanbul dışından öğrencileri kabul etmesi münasebetiyle, henüz küçüklük döneminde Akif'in nüfus kaydını Biga sancağı Bayramiç ilçesine aldırması.

İlk Öğretmeni: Babası Hoca Tahir Efendi

Arnavutluk'un İpek kazasına bağlı Şuşisa Köyü'nden çocuk yaşta tahsil için İstanbul'a gelen, zamanın meşhur Fâtih Medresesi müderrisliğine kadar yükselen Mehmed Tâhir Efendi âlim ve arif bir zattı.

Safahat'ta, "Hem babam hem hocamdır, ne biliyorsam kendisinden öğrendim" diyerek bahsettiği babasından Arapça öğrenmeye başlayan Akif, ilk derslerini 1877 yılı 24 Mayıs-22 Haziran (H. 1304 Ramazan) ayında huzur dersleri adıyla yine ondan aldı; aynı zamanda babasının rahle-i tedrisinde sıkı bir ahlakçı olarak yetişti. Akif, Okulların tatil olduğu dönemlerde de, Mühürdar Emin Paşa'nın oğulları İbnülemin, Mahmud Kemal ve Ahmet Tevfik'in özel hocaları olan Tâhir Efendi'nin derslerine, Emin Paşa'nın Yakacık'taki köşkünde katılmaya devam ediyordu.

Yaz mevsimi zamanı Ailece köşkün bir dairesinde kaldıklarından Âkif bir taraftan bu derslere katılmakta, diğer taraftan üç kardeşle arkadaşlık yapmakta ve kardeşlerin en büyüğü Mahmud Kemal ile birlikte manzumeler yazmaya çalışmaktaydı. Hoca Tahir Efendi vefat ettiğinde oğlu Akif on dört yaşındaydı.(Vefatı 1889).

Annesi Emine Şerife Hanım

Annesi ise, kökenleri Buhara'ya dayanan Tokatlı bir aileye mensup Emine Şerife Hanım'dır. Çok hassas, sağlam bünyeli, sağlam seciyeli ve derin görüşlü bir kadın olan annesi Emine Şerife Hanım da Âkif'in karakterinde derin izler bırakmıştır. 1926 yılında, oğlunun Mısır'da bulunduğu senelerde 90 yaşında vefat etmiş ve Küplüce Camii civarına defnedilmiştir.

Gençliği ve Eğitim Hayatı

İlk öğrenimine Fatih'te Emir Buhari Mahalle Mektebi'nde başladı. İki yıl sonra Fatih İptidaisine (ilkokul) geçti ve babasından Arapça öğrenmeye başladı. Ortaöğrenimine Fatih Merkez Rüştiyesi'nde başladı (1882). Aynı zamanda Fatih Camii'nde Farsça derslerini takip etti. Mehmet Âkif bir yandan rüştiyedeki eğitimine devam ederken, diğer yandan da hafızlığını tamamlayarak icazetini aldı. Rüştiyedeki eğitimi boyunca Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca dillerinde hep birinci oldu.

Babasından Arapça ve İslâmi bilgiler eğitimi alırken, Esad Dede'den Farsça ve İran klâsikleri eğitimi alıyor; Ahmet Naim Bey ve Şevket Bey gibi arkadaşlarıyla dinî ve edebî Arapça metinlerini okuyordu. Kendi kendine Fransızca öğreniyor ve yine arkadaşlarıyla Fransız Edebiyatı ile birlikte batı edebiyatını, batı düşüncesini okuyor ve yorumluyordu.

Otuz beş yıl arkadaşlık ettiği Mithad Cemal'in tanıklığına bakılırsa, az sayıda eseri iyice sindirecek ve nerdeyse ezbere bilecek derecede yoğunlukla okumuştur. Okuduğu ilk manzum eserin Fuzuli'nin "Leylî vü Mecnun" Mesnevisidir. Arapça, Farsça ve Fransızca sayesinde de İslâm'ın ve Batı'nın büyük eserlerini okuyor, batı ve doğu edebiyatı hakkında kendini geliştiriyordu. Damadı Ömer Rıza Doğrul, Âkif'in Lord Byron'un "Childe Harold's Pilgrimage" destanını okuduğundan söz etmektedir.

Rüştiyeyi bitirdikten sonra 1885'te dönemin gözde okullarından Mülkiye İdadisi'ne kaydoldu. (Mülkiye Mektebi'nin hazırlık okuludur) Edebiyat hocalığını İsmail Safa ve Muallim Nâci'nin yaptığı bu okulun yüksek kısmına devam etmekte iken babasını kaybetti. Ertesi yıl büyük Fatih yangınında evlerinin yanması aileyi yoksulluğa düşürdü. Babasının öğrencisi Mustafa Sıtkı aynı arsa üzerine küçük bir ev yaparak aileyi bu eve yerleştirdi.

Mehmet Âkif öncelikle geçim kaygısı sebebiyle bir an önce meslek sahibi olmak ve yatılı okulda okumak istediği için Mülkiye İdadisi'ni bıraktı. O yıllarda yeni açılan ve ilk sivil veteriner yüksekokulu olan Ziraat ve Baytar Mektebi'ne (Tarım ve Veterinerlik Okulu) kaydoldu.

1891'e kadar Ahırkapı'daki sivil tıbbiye mektebinde eğitim gördükten sonra Halkalı'daki okula geçerek kalan ilk yılı da burada yatılı olarak okudu. Bu okulda spor, güreş ve şiirle ilgilendi. 1893 yılında birincilikle bitirdiği okulundan baytar muavinliğine tayin edildi ve 1894 yılında Hazine-i Fünun'da bir gazeli (İlk Basılı Eseri), 1895 yılında ise Mektep Mecmuasında "Kur'an'a Hitap" şiiri yayımlandı. Mehmet Âkif, daha sonraki yıllarda bu okulda Türkçe öğretmenliği yapacaktır.

Mehmet Âkif'in hem öğrencilik hem de hocalık yaptığı bu mekânda bugün İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi hizmet vermektedir.

Okul yıllarında spora büyük ilgi gösterdi; başta güreş ve yüzücülük olmak üzere uzun yürüyüş, koşma ve gülle atma yarışlarına katıldı. Akif yağlı güreş çalışmış ve kıspet giyerek Çatalca köylerinde güreş yapmıştır. O ayrıca uzun mesafeleri yürüyerek gider, koşu yarışlarına katılır, gülle atma ve yüzme yarışlarında çoğu zaman birinci olurdu.

Şiire olan ilgisi ise okulun son iki yılında artmış, şiirleri ve yazıları Resimli Gazete ve Servet-i Fünun Dergisi'nde yayımlanmaya başlamıştır.

Çalışma Hayatı

Akif, 1893'te Mülkiye Baytar Mektebini birincilikle bitirdikten sonra Orman ve Ma'adin ve Zira'at Nezareti fen heyetinin, baytarlık işlerine bakan beşinci şubesine Ziraat Nezareti Umûr-ı Baytâriye ve Islah-ı Hayvanât umum müfettiş muavini olarak atandı. Bu sırada, Rumeli merkezli Edirne ile Anadolu merkezli Adana ve Arabistan merkezli Şam havalisinin çeşitli bölgelerinde bulaşıcı hayvan hastalıkları üzerine çalışmalar yaptı.

Ordu için gerekli alımları yapmakla görevlendirildiği Şam ve civarında Arabistan coğrafyasını ilk defa yakından tanıma fırsatını buldu. Ayrıca, küçük yaşta başlayıp da tamamlama fırsatı bulamadığı hafızlığını da ikmal eden Mehmed Âkif, şiir ve sanat anlayışının şekillenmesinde etkili olan halkı ve köylüleri de yakından tanıma imkânını elde etti.

Bu seyahatleri esnasında, daha sonra Resimli Gazete'de haklarında manzume neşredeceği İslam dünyasının kelâm, felsefe, tefsir ve usûl-i fıkıh alanlarında tanınmış âlimlerinden Fahreddin er-Râzî, Hüccetü'l-İslâm İmam Gazzâlî, Fars edebiyatının en büyük şairlerinden Hâfız ve Sa'dî-i Şîrâzî gibi isimlerin eserleriyle meşgul oldu.

1895 yılından itibaren Gayret, Hazîne-i Fünûn, Resimli Gazete, Mekteb, Servet-i Fünun gibi edebiyat dergilerinde imzası görülmeye başlandı. Akif, henüz 19 yaşında bilinen ilk şiirlerinden Destur'u kaleme alırken, Hazine-i Fünun Dergisi'nde 1893 ve 1894'te gazelleri, 1895'te de Mektep Mecmuasında Kur'an ve Hitab adlı şiiri yayınlandı.

1898'de, yirmi beş yaşındayken kendisinden beş yaş küçük olan, Tophane-i Amire veznedarlarından Mehmet Emin Bey'in kızı İsmet Hanım'la evlendi. Âkif'in İsmet Hanım'la evliliğinden ilk üçü kız olmak üzere, adları Cemile, Feride, Suat, İbrahim Naim, Emin ve Tahir olan altı çocuğu dünyaya geldi.

İstanbul yıllarında, memuriyetinin yanı sıra bir yandan da Halkalı Ziraat ve Çiftlik Makinist Mekteplerinde kitabet-i resmiye hocalığı yaptı.

II. Meşrutiyet'in ilanının akabinde Ebül'ulâ Mardin ve Eşref Edib'le birlikte, döneminin en önemli ilmî ve fikrî yayını olup daha sonra tüm şiir ve yazılarını neşredeceği Sırat-ı Müstakim mecmuasını çıkarmaya başladı.

24 Kasım 1908'de aralarında Ahmed Midhat Efendi, Namık Kemalzade Ali Ekrem ve Tevfik Fikret gibi döneminin öne çıkan isimlerinin de yer aldığı Darü'l-Fünun Edebiyat Şubesi birinci sene "Edebiyat-ı Osmaniye" muallimliğine tayin edildi.

1910 yılına gelindiğinde, "Baytar Mekteb-i Âlisi Mezununî Cemiyeti" başkanlığına seçilen Akif'in, bir yıl sonra dergide yer alan şiirlerin de olduğu ilk şiir kitabı "Safahat" yayımlandı.(1911) Aynı yıl Harbiye Nazırı Mahmud Şevket Paşa'yı yerdiği gerekçesiyle Sırat-ı Müstakim dergisi örfi idarece kapatıldı. Bunun üzerine dergi "Sebilürreşad" adıyla yayımlanmaya devam etti.

1912 yılı Eylül ayında "Süleymaniye Kürsüsünde" şiiri kitap olarak yayımlandı.1913 yılında Bayezid, Fatih ve Süleymaniye camilerinde vaaz veren Akif, 1913 yılının Mayıs'ında Baytarlık Dairesi Müdür yardımcılığından ve baytarlıktan istifa ettiği gibi, aynı yılın sonlarında, fikrî ayrılık dolayısıyla İstanbul Darülfünunu'ndaki görevini de bırakmak durumunda kaldı. En son memuriyeti Umûr-i Baytariye Müdür Muâvinliğidir.

Milli Mücadele ve Mehmet Akif

I. Dünya Savaşı sona erdiğinde, Osmanlı Devleti'nin de dâhil olduğu İttifak cephesi mağlûp olmuş, tam dört yıl boyunca Çanakkale, Galiçya ve Filistin cephelerinde kahramanca savaşan ve yer yer büyük zaferler kazanan Türk ordusu da hükmen mağlûp sayılmış ve Osmanlı hükümeti ile müttefikleri İtilâf devletleriyle sulh yapmak mecburiyetinde kalmıştı.

30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ile birlikte, mütarekede böyle bir şart bulunmamasına rağmen, İtilâf devletlerine ait 55 parça gemi İstanbul Boğazı'nda demirlemiştir.

Kısa bir süre sonra Fransız kuvvetleri Dörtyol, Adana ve Mersin ile Urfa, Maraş ve Ayıntab'ı; İtalyanlar Antalya ile Konya'ya kadar uzanan bölgeyi; Yunanlılar da Trakya bölgesinde Hadımköy'e kadar uzanan sahayı işgal ederek 15 Mayıs 1919'da İzmir'e asker çıkarmış ve Batı Anadolu'ya içlerine doğru yayılmaya başlamıştır.

Mehmet Âkif'in bu yıllara ait şiirlerini kronolojik sıra dâhilinde ele aldığımızda, onun, 1918 yılından itibaren büyük bir hüznü ve bir karamsarlığa kapıldığı görülecektir.

Özellikle İzmir'in Yunan ordusu tarafından işgali üzerine yeis ve üzüntüsü son haddine varmasına rağmen ümidini asla kaybetmeyen ve Türk milletinin istiklâlden mahrum yaşayabileceğini bir an için olsun aklından geçirmeyen Mehmet Âkif, Anadolu'da başlayan Millî Mücadele'nin kısa zamanda bütün memlekete yayılacağına gönülden inanmaktadır.

1920 yılı Ocak ayının ilk haftasında bir gün büyük bir heyecanla Sebülürreşad idarehânesine gelen Mehmet Âkif, yakın dostu Eşref Edib'e Millî Mücadele'nin başladığı Balıkesir cephesine gideceklerini söyler ve hiç gecikmeden İstanbul'dan ayrılarak beraberce Balıkesir'e hareket ederler.

Mehmet Âkif, Batı Anadolu'da düşmana karşı yer yer başlayan direnme hareketlerini de desteklemek ve teşvik etmek üzere, Balıkesir'de (O günkü adıyla Karesi) 23 Ocak günü Zağanos Paşa Câmii'ni dolduran cemaatin ısrarı üzerine Cuma namazından sonra kürsüye çıkarak memleketin içine düştüğü fecî durum karşısında neler yapılabileceğini ve millet olarak ne yapılması gerektiğini veciz bir şekilde dile getirir.

Milli Mücadele ve Mehmet Akif

Konuşmayı dinlemek üzere Zağanos Paşa Câmii'ni dolduran binlerce Balıkesirli Müslüman büyük bir heyecan ve ıstırap içinde gözyaşı dökerken, Mehmed Âkif, Türk milleti için Allah'tan sabır, sebat, zafer ve yardım dileyerek kürsüden iner.

Bu konuşmayı yaptıktan sonra Balıkesir'de birkaç gün daha kalır; bir süre yine cephede kahramanca çarpışan Mehmetçikle görüştüktan sonra yüksek bir moralle İstanbul'a döner.

Bu sırada Anadolu'da bir yandan millî cepheler kurulmaya, millî ve mukaddes mücadele memleketin dört bir yanında varlığını hissettirmeğe başlarken, diğer yandan 23 Nisan 1920 günü Ankara'da Anadolu'daki vilâyetlerden gelen temsilcilerle işgal altındaki İstanbul'dan kaçabilen bir kısım mebusların da katılmasıyla Büyük Millet Meclisi açılır.

Akif, Anadolu'da başlayan Millî Mücadele'ye fiilen katılmaya karar verir ve 1920 yılı Nisan sonlarına doğru bir sabah erkenden henüz on iki yaşındaki oğlu Emin'le birlikte İstanbul'dan ayrılır. Yol arkadaşı Ali Şükrü Bey'le Üsküdar'da buluştuktan sonra Alemdağ yoluyla deniz kıyısına varır ve buradan temin ettiği bir vasıta ile İnebolu'ya geçer. İnebolu'dan da Ankara'ya hareket eder ve zorlu bir yolculuktan sonra. Mayıs başlarında Ankara'ya varır (9 Mayıs 1920)

Mehmed Âkif Ankara'ya geldiği günlerde Hacı Bayram Câmii'nde kürsüye çıkarak, Kuvâ-yi Milliye'nin bir İttihatçı hareketi olmadığını; üzerinde yaşadığımız vatani kaybedersek gidecek başka bir yerimiz bulunmadığını; bu hareketin bir cihad ve bu cihada katılmanın da dinen farz olduğunu anlatır.

Milli Mücadele ve Mehmet Akif

Mehmet Âkif Ankara'ya yerleştikten kısa bir süre sonra, Biga Mebusu seçilmesine rağmen, Miralay İsmail Bey'in istifası üzerine, onun yerine, Meclis Reisi Mustafa Kemal'in teklifiyle Burdur mebusu olur. Halkı cepheye ve birliğe davet için önce Eskişehir'e, arkasından da oğluyla birlikte Burdur'a gider. Burada, kendisini hasret ve muhabbetle bağrılarına basan Burdur halkına da vaaz ve nasihat eder.

Mehmet Âkif Burdur'da bir hafta kadar kaldıktan sonra oradan Sandıklı'ya geçer ve bir gece yatsı namazını müteakip minbere çıkarak orada da aynı mahiyette bir konuşma yapar; buradan Antalya yoluyla Ankara'ya döner. Ankara'ya dönüşünden birkaç gün sonra bu defa Birinci İnönü Zaferi'nin müjdesi gelir.

Memlekette çıkan her yangına müdahale etmek için büyük bir hassasiyet ve gayretle koşan Akif, 2 Ekim 1920 tarihinde başlayıp 22 Kasım'a kadar devam eden Konya isyanının bastırılması için Ankara'dan Konya'ya gider.

Daha önce Balıkesir halkına yaptığı gibi, Konya halkına da onların anlayabileceği bir dille nasihat eden Mehmet Âkif, vatanın yok olmak tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu, böyle bir zamanda ayrılık-gayrılık yerine milletin tek bir vücut hâlinde birleşerek Ankara'da yeni kurulan hükûmete yardım etmeleri gerektiğini hatırlatarak isyancıları ikna etmeğe çalışır.

Öte yandan, İstanbul'da artık rahatça çalışma imkânı kalmayan yakın dostu Eşref Edib de, daha önce Mehmet Âkif'in vermiş olduğu tâlimâta uyarak Sebülürreşad Mecmuası'nın başlık klişesini alır ve Karadeniz yoluyla önce İnebolu'ya, oradan da Kastamonu'ya geçerek durumu Ankara'da bulunan Mehmed Âkif'e bildirir.

Akif, Eşref Edib'ten aldığı haber üzerine, Meclis'in kararı ve halkı aydınlatma vazifesiyle Ankara'dan ayrılır ve 15 Ekim 1920 sabahı Kastamonu'ya gelir. Burada yine bir taraftan civar kasaba ve köyleri dolaşarak halkı aydınlatırken, bir yandan da kısa bir hazırlığa müteakip Eşref Edib'le birlikte mecmuayı bu defa Kastamonu'da yayımlamaya başlar.

“

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!

Mehmet Âkif Kastamonu'da bir yandan Sebülürreşad'ı yayımlamayı sürdürürken, bir yandan da Anadolu'da başlayan Millî Mücadele hakkında halkı aydınlatmak ve halka moral vermek ihtiyacını hisseder. Bunun için, yine en tesirli yol olarak câmi kürsülerinden konuşmalar yapmaktır. Kastamonu'ya gelişinden sonraki ilk Cuma günü Nasrullah Câmii kürsüsüne çıkar.

Mehmet Âkif'i can kulağıyla dinleyen cemaat, câmi kürsüsünde ilk defa dinlediği böyle bir konuşma karşısında heyecan içinde âdeta donup kalır. Daha sonra Sebülürreşad'da da yayımlanan bu vaaz metni ile Sevr antlaşmasının mahiyeti ve ihtiva ettiği hükümler çok açık bir şekilde tahlil edilmiş ve meselenin gerçek yüzü herhangi bir yanlış anlamaya meydan vermeyecek şekilde izah edilmiştir. 13 Derginin on bir sayfasını kaplayan bu konuşma, İstiklâl Savaşı'nın ruhunu ve neden yapıldığını açıklayan en önemli belgelerden biridir.

Mehmet Âkif'in Nasrullah Câmii'nde vermiş olduğu bu vaazda geçen metnin yer aldığı Sebülürreşad nüshaları o günün imkânlarına göre bol miktarda bastırılmak suretiyle Anadolu'nun çeşitli vilâyet, sancak ve kazalarındaki vali, mutasarrıf, kaymakam ve müftülere gönderilerek cephelerde ve kahvehane gibi toplantı mahallerinde yüksek sesle okunmuş, ayrıca bir kısım mahallî basın tarafından iktibas edilmiş ve müstakil kitapçıklar hâlinde bastırılarak elden ele dağıtılmıştır.

İstiklâl Marşı ve Mehmet Akif

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'd ettiği günler Hakk'ın.
Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fişkırarak, toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hüdâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Rûhumun senden, ilâhî, şudur ancak emeli,
Değmesin mabedimin göğsüne nâmâhrem eli,
Bu ezanlar ki şehâdetleri dinin temeli
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder - varsa- taşım.
Her cerihamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!
Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!

Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır; Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

I. İnönü Zaferi'nden önce, Millî Mücadelenin devam ettiği bir dönemde millî heyecanı, millî azim ve imanı manevî sahada koruyup besleyecek bir marşa ihtiyaç duyulur ve 25 Ekim 1920 tarihinde Hâkimiyet-i Millîye gazetesinde bir ilan yayımlanır. Bu ilanda Umur-ı Maarif Vekâleti (Millî Eğitim Bakanlığı) tarafından milletimizin istiklal mücadelesini ifade ve terennüm etmek üzere bir istiklal marşı yarışması açıldığı belirtilir. Milletimizin istiklal mücadelesini anlamlandıracak bir millî marşın gerekliliğine ve önemine dikkat çekilir. Yarışmayı kazanacak eserin güfte ve bestesi için beşer yüz lira ödül konmuştur. Bu yarışma konusunda bilgi verilmek üzere şairlere mektup, okullara da genelge gönderilmiştir.

İlan üzerine dönemin birçok şairi şiirleri ile bu yarışmaya başvurur. Yarışmaya yedi yüzden fazla şiir gönderilir. Ancak, bunlardan hiçbirinin millî bir marş olma yeterliliğine sahip olmadığı kanaati ortaya çıkar. Âkif, bu yarışmaya, içinde ödül olduğu için iştirak etmez.

Maarif Nazırı olan Hamdullah Suphi, Mehmet Âkif'in millî marşımızı yazması için, onun yakın dostu olan Hasan Basri Çantay'dan aracılık yapmasını ister. Âkif bütün ısrarla karşın marşı yazmayacağını, ödülü almayacağını söyleyince, bu hususun halli için bir çözüm üretir. Hasan Basri, Hamdullah Suphi'nin önerisini Âkif'e sunar. Çözüm şöyledir: Bahse konu engellerin ortadan kaldırılacağı, ödül meselesini ortadan kaldıracağını belirtir. Kendisinin bunu bir millî mesele olarak görmesini ve ricanın kırılmamasını ister.

Kendisi için engellerin ortadan kaldırılması üzerine Âkif, marşı yazmaya karar verir. 17 Şubat 1921 Tarihinde şiir, Sebilürreşad dergisinde yayınlanmış ve "Kahraman Ordumuza" ithaf edilmiştir. Yarışmaya katılan eserler Maarif Vekâleti'ne gelir. Orada seçilen 7 şiir meclise sunulur ve Meclisin bunlardan birini seçmesi istenir. İstiklal Marşı konusu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 26 Şubat 1921 ve 1 Mart 1921 tarihlerinde görüşülür. Hamdullah Suphi, mecliste Âkif'in şiirini 12 Mart 1921 tarihli meclis görüşmesinde okur. Birkaç defa okunan şiir, her okunuşunda hararetle alkışlanır ve oy çoğunluğuyla 12 Mart 1921'de Millî Marşımız olarak kabul edilir.

O sırada borçlu ve sırtında giyecek paltosu olmayan Âkif, yarışma ödülü olarak konan 500 lirayı alıp kimsesiz kadın ve çocuklara iş, sanat öğretme ve fakirlikle mücadele amacıyla faaliyet gösteren "Dârülmesai" adlı kuruma bağışlar.

Âkif, İstiklal Marşı'nı şiirlerinin toplandığı kitabı olan Safahat'a almaz. Kitabına almama sebebini de şöyle açıklar: "Onu millete hediye ettim. Artık o milletindir. Benimle alakası kesilmiştir. Zaten o milletin eseri, milletin malıdır. Ben yalnız gördüğümü yazdım."

Akif'in Son Günleri ve Vefatı

Mehmet Âkif, 1923 yılı Ekim ayında Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine Mısır'a gider. İki yıl kışları Mısır'da geçirip yazları Türkiye'ye döndüyse de 1925'in sonundan itibaren sürekli Mısır'da kalır.

Bu dönemde, Diyanet İşleri tarafından kendisine teklif edilmiş olan Kuran-ı Kerim tercümesi üzerinde çalışır. Âkif, yapılacak çalışmanın sorumluluğunu düşünerek tercüme yerine meâl denilmesi ve Elmalılı M. Hamdi'nin hazırlayacağı tefsirle birlikte basılması şartıyla teklifi kabul etmiştir. 1926 başından 1929 yılı sonuna kadar müsveddeyi bitirmiş olan Âkif, çalışma için aldığı avansı iade etmiş ve bitirdiği halde tercüme vermemiştir. Âkif'in, hastalanarak Mısır'dan Türkiye'ye geldiği sırada geri dönmediği takdirde tercümenin yakılmasını vasiyet etmiş ve yıllar sonra vasiyet Kahire'de yerine getirilmiştir.

Mehmet Âkif'in Mısır yıllarında Kur'an meâlinde sonraki en önemli meşguliyeti, Kahire'deki el-Câmiatü'l-Mısriyye'nin Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve edebiyatı dersleri vermesi oldu. On yıldan fazla süren Mısır Dönemi, geçim sıkıntısı, başıboş kalan çocuklarını arzu ettiği gibi yetiştirememesi, vatan

hasreti, İslâm âleminin perişan halinin kendisinde doğurduğu büyük ıstıraplarla geçti. Kahire'de bulunduğu yıllarda Mehmet Âkif, kendisini daima himaye eden Abbas Halim Paşa ile ailesi ve orada tahsilde bulunan Türk talebelerle teselli bulmaya çalıştı. Abdülvehhâb Azzâm gibi Mısırlı ilim ve fikir adamlarıyla dostluklar kurdu. Bu arada 1933 yılı sonlarında Safahat'ın yedinci ve son kitabı olan "Gölgeler'i" Kahire'de bastırdı.

1935'te rahatsızlanan Mehmet Âkif, hava değişimi için bir aylığına Lübnan'a ve o sırada Fransız idaresinde bulunan Antakya'ya gitti. Hastalığının ağırlaşması üzerine 17 Haziran 1936'da İstanbul'a döndü. Nişantaşı Sağlık Yurdu'nda tedavi görmeye başladı. Sağlık yurdunda bir ay kalan Âkif oradan Prens Halim Bey'in Beyoğlu'ndaki Mısır Apartmanı'nda kendisine ayırdığı daireye taşındı. Prof. Dr. Burhanettin Tuyan'ın gözetiminde tedavi edilen Âkif, zaman zaman tedavi için Prens Halim Bey'in Alemdağı'ndaki Baltacı Çiftliği'ne gidiyordu.

Mehmet Âkif 27 Aralık 1936'da son günlerini geçirdiği Mısır Apartmanı'nda vefat etti.

Akif'in Edebi Kişiliği

Âkif'in gençlik şiirlerini Rüştîye'de okuduğu zaman sürecinde yazar. Şiirleri “garâmî ve hikemî” diye tanımlanır. Yani âşıkâne ve hikmetli anlamındadır. Kendi söylediğine göre ilk okuduğu ve etkilendiği şiir kitabı Fuzûlî'nin Leyla ile Mecnun'udur.

1885-1888 arası mülkiye idadisinde (lise) okuduğu yıllardır. Muallim Naci ve İsmail Safa mülkiye idadisinde edebiyat hocaları olur. Özellikle Muallim Naci'nin şiiri Âkif'i etkiler. Aruzu kusursuz kullanmayı Naci'nin şiirleri üzerinde teknik çalışmalar yaparak öğrenir.

Baytar Mektebi yıllarında, hocalarından Rıfat Hüsametdin Paşa, Paris'te eğitimini tamamlamış, orada Pasteur'ün öğrencisi olmuştur. Bu hocadan dolayı Âkif, Pasteur'ü kendi hocası da sayar ve ona hayrandır. Bu dönemde Âkif'in şiire ilgisi iyice artar. Âşıkâne gazeller yanında uzun manzum mektuplar da yazmaktadır. Manzum mektuplar yazma alışkanlığı mektepteki hocası olan İsmail Safa'dan gelir.

Âkif'in baştan beri sevdiği ve benimsediği bir isim de Sâdî-i Şirâzî olur. Sâdî-i Şirâzî'yi önce Esad Dede'nin derslerine devam ederken tanır. Sâdî'nin hikemî söyleyişi Âkif'i öylesine etkiler ki, daha sonraki yıllarda da etkisinden kurtulamayacağı bir biçimde onu kendine bir üstat edinir. Bağdatlı Ruhî ve Ziya Paşa'yı da aynı özelliklerinden dolayı sever, okur.

Halk bilgesi ârif kişileri bulup onlarla dost olmak, muhabbeti arttırmak Âkif'in özelliklerindedir. Kıyıca Osman Pehlivan, Edirne'de tanıdığı halk şairi Seyrî ve güzel sesli Bursalı Hafız Emin ile muhabbet döneminde tanışmış ve onları dost edinmiştir. Âkif aynı zamanda halk arasında yaşayan Türkçe'ye tutkundur. Halkın söyleyişlerini, hikâyelerini not almaktadır. Bu doğal söyleyişlerin özellikleri ve kalıpları sonradan şiirlerine de yansıtacaktır.

1901-1904 döneminde şiir anlayışı bazı değişiklikler geçirmiş, şiirde eski vadisini terk ederek kendine yeni bir şiir dili bulmuştur. “Hasta” “Küfe” gibi sosyal içerikli şiirler Âkif'teki bu değişikliklerin eserleridir.

“

Eşin var, âşiyânın var,
baharın var ki
beklerdin;
Kıyâmetler koparmak
neydi, ey bülbül, nedir
derdin?

Âkif, ana dili Türkçe'de büyük bir şair olmasının yanında Fransızca, Arapça ve Farsçaya da hakkıyla vâkıftır. Lamartine sevdiği Fransız şairlerinden biridir. Onun eserlerini Fuzûlî'nin Leyla ile Mecnûn'u ile karşılaştırarak değerlendirir Âkif. Fransız romancılarından Zola'nın eserlerini onun realizm ve ahlak kavramından dersler çıkarmak üzere okur.

Arapçasıyla, Arap Edebiyatı ve Farsçasıyla Sadi'yi okumaya devam eden Âkif'in okumalarında ayrıca Osmanlı dönemi edebiyatımızdan Fuzûlî, Bâkî, Nef'i, Nedîm, Osman Şems Efendi, Bağdatlı Ruhî, Muallim Naci; bunların yanında Abdülhak Hamit, İsmail Safa, Ali Ekrem, Tevfik Fikret gibi isimler büyük yer kaplıyordu.

Onun şiiri “âşıkâne ve hikmetli”dir. Âkif'teki coşkunun adı “Aşk”tır. Onun şiirinde lirik yükselişler her zaman hissedilir. Toplumun dertleri, dini, ideali ve vatanıyla yakından ilgilidir. Âkif, bir ideal ve imân adamıdır Millî Mücadele Ankara'sında yazdığı “Leyla” şiiri ve “Bülbül” şiiri bu gözle tekrar okunmalıdır.

27 Ağustos 1908'de II. Meşrutiyetin ilanının hemen arkasından Eşref Edip'le birlikte “Sırat-ı Müstakim” dergisini çıkarırlar Âkif derginin başmuharriridir. İlk sayıda “Fatih Camii” şiirini yer alır.

Akif'in Edebi Kişiliği

Âkif'in 21 Kasım 1908'de Darülfünûn'a "Edebiyât-ı Osmani" hocası olarak tayin edilmesinden itibaren eğitim yanında dil ve sözlük çalışmalarına katkıları bir hayli çoğalır. Bu dönemde yetiştirdiği öğrenciler arasında Şefik ve Neyzen Tevfik kardeşler yanında, Şerif Muhittin Targan, Reşat Nuri Güntekin gibi alanını dolduran isimler vardır. Bunlara Celalettin Ökten, Ahmet Hamdi Akseki eklenir.

Sırât-ı Müstakîm Dergisi'nde 1908-1910 yayımlanmış manzumelerden oluşan Safahat'ın ilk kitabı Nisan 1911 İstanbul'da basılıp yayımlanıyor. Şiirlerin çoğu Âkif'in kendi çevresinde müşahede ettiği toplumun acılarını dile getirir. Böylece daha sonraki bir manzumesinde belirteceği, "İnan ki her ne demişsem görüp de söylemişim" formülü bu ilk kitabından itibaren gerçekleşmeye başlıyor.

8 Mart 1912'den itibaren Sıratı Müstakim, "Sebilürreşat" adıyla yayımına devam eder.

Trablusgarp, Balkan Savaşlarının arka arkaya gelmesiyle 1 Şubat 1913'de kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İrşâd heyeti içinde yer alan Âkif şiirleriyle millete seslenmekte, toplumu fitnelerden korunup birlik olmaya çağırılmaktadır.

6 Ocak 1914'de Abbas Halim Paşa'nın maddi katkı ve desteği ile ilk Mısır seyahatine çıkan Âkif, gazetede çalışan Ömer Rıza ile tanışır, Ferid Vecdi'yi ziyaret eder. Yine bu seyahatinde Luksor'a kadar gider. Bu seyahatin bir özelliği de dönüşte Âkif'in Medine'ye uğramasıdır. Hz. Peygamberin mübarek doğum gecesini Medine'de geçirir. Nihayet 5 Mart 1914'te yurda döner. Seyahat izlenimlerini daha sonra "El-Uksur'da" şiirinde dile getirir. O şiiri Abbas Halim Paşa'nın muhterem eşi Hatice Hanım'a ithaf eder.

Kasım 1914'de Müslüman esirleri yerinde görmek ve onlarla görüşmek üzere, resmi bir görevle, bir heyetle birlikte dört ay kadar sürecek olan Berlin seyahatine çıkar. Bu seyahatten de "Berlin Hâtıraları" şiiri doğacaktır. Berlin'de bulunduğu sırada Çanakkale Savaşları devam etmektedir.

“

Oku, şâyet sana bir hisli
yürek lâzımsa;
Oku, zirâ onu yazdım,
iki söz yazdımsa

Mayıs 1915'de yine devlet göreviyle, Necid'e, İbnürreşit'le görüşmek üzere giden bir heyete katılır. Şam üzerinden gidip Medine'ye de uğrarlar. Bu seyahat Türk Edebiyatına "Necid Çöllerinden Medine'ye" şiirini kazandırır. .

Çanakkale'de savaş devam ederken Âkif, devlet ve millet hizmeti için Berlin'de ve ardından Necid çöllerindedir. Çanakkale'den gelen zafer haberlerini çöl şartları içinde, bir tren istasyonunda alır. "Çanakkale Şehitleri" şiirinin tohumu orada filizlenmeye başlar. Bu şiir, onun lirik-destanî şiirleri içinde en fazla okunan ve sevilen eserlerinden biri olmuştur. Âkif'te lirizm (yürekten kopup gelme) esastır. Fakat bu şiirde dil ve söyleyiş üst dereceli bir başarıya ulaşır. Âkif, Çanakkale'de bulunamaz, ancak bir parçası olduğu bu mücadelenin destanını yazar.

"Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı;
Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam ;
Atılan her lağamın yaktığı: Yüzlerce adam."

Âkif'in muhayyilesi başka hiçbir şiirinde böyle bir canlandırma kudretine erişmemişti. Sanki savaş bütün dehşetiyle Âkif'in ve şiiri okuyanların gözleri önünde cereyan etmektedir.

Akif'in Edebi Kişiliği

Mehmet Âkif geleneksel edebiyatın olduğu kadar, Batı kültürünün değerleriyle etkileşimi kabul eder, ancak Doğu'ya ya da Batı'ya öykülenmeye şiddetle karşı çıkar. Çünkü her edebiyatın doğduğu toprağa bağlı olmakla canlılık kazanabileceği ve belli bir işlevi yerine getirmedikçe değer taşımayacağı görüşündedir.

Gerçekle uyum içinde olmayı her şeyin üstünde tutar. Altı yüzyıllık seçkinler edebiyatının halktan uzak düştüğü için bayağılaştığına inanır. İçinde yaşanan toplumun özellikleri göz önüne alınmadan Batılı yeniliklere öykünmenin doğrudan doğruya edebiyata zarar vereceği, edepsizliğin başladığı yerde edebiyatın biteceği anlayışına bağlı kalarak sanat sanat içindir görüşüne karşı çıkmış, libas hizmetini, gıda vazifesini gören bir şiiri kurma çabasına girişmiştir. Bu yüzden toplumsal ve ideolojik konuları şiir ile ve şiir içinde tartışma ve sergileme yolunu seçmiştir.

Bütün çıplaklığıyla gerçeği göstermekteki amacı okuyucusunu insanların sorunlarına yöneltmektir. Bu kaygıların sonucu olarak yoksul insanların gerçek çehreleriyle yer aldığı şiirler Türk edebiyatında ilk kez Mehmet Âkif tarafından yazılmıştır.

Mehmet Âkif şiirinin, yaşadığı dönemde ve sonrasında önemini sağlayan gerçekçi tutumudur. Bu şiirde düş gücünün parıltısı yerini gözle görülür, elle tutulur bir yapıya bırakmıştır.

Şairin nazım diline bu dilin özgül niteliğini bozmaksızın elverişli olduğu gelişmeyi kazandırması, aruz veznini yumuşatmayı, başarısıyla mümkün olmuştur. Bu aynı zamanda Türkçe'nin şiir söylemedeki olanaklarının ne ölçüde geniş olduğunu göstermesi demektir.

Söz konusu dönemde her şairin dili kişisel bir dil kurma adına dar bir vadiye sıkışmak zorunda kalmıştı. Mehmet Âkif dilin toplumsal kimliğini öne çıkarmış, üslupta öz günlük ve kişiselliğe ulaşmıştır. Yenilikçi bir şair olarak, yaşadığı dönemde görülen ölçsüz yenilik eğiliminin bozucu etkilerine, ölçüsü işleviyle bağlantılı bir şiir kurmak suretiyle sınır çekmeye çalışmıştır.

“

Gamsız insanlara eğlence
gelirmiş yaşamak,
Yüreğin hisli mi
İşkencedesin, talihe bak!

Mehmet Âkif'in Sırât-ı Müstakîm ve onun devamı olan Sebîl-ür-Reşâd mecmuasında çıkan yüz kadar muhtelif makalesi, elli kadar tercümesi ve şiirleri vardır. Fakat Âkif günümüzün hatta Türk tarihinin en önde gelen destan şairlerinden biridir. Şiirlerinde bazen düşünce, bazen duygu ön plandadır. Aruzu en güzel şekilde kullanan şairlerdendir. Şiirlerinde bir taraftan hürriyet, doğruluk, samimiyet, vatanseverlik, adâlet, istiklâl gibi ahlâkî kıymetleri telkin ederken, diğer taraftan cemiyetlerin çökme sebebi olan riyakârlık, münafıklık, korkaklık, dalkavukluk, tembellik, zulüm gibi fenalıklara şiddetle hücum eder.

Şiirleri manzum hikâyeler, hitabet şiirleri, lirik şiirler ve taşlama şiirleri şeklinde sınıflandırılabilir. Bunlardan manzum hikâyeleri sosyal konulu, hitabet şiirleri didaktik muhtevalı, lirik şiirleri vatanî, millî ve dini coşkunluklarla dolu, taşlama şiirleri de şakadan hicve kadar uzanan tenkitleriyle doludur.

Mehmet Âkif şiirlerini çoğunlukla kuralsız nazım şekliyle yazmıştır. Vezin olarak yalnız aruzu kullanmış, ama heceye de karşı olmamıştır. Üslubu, şiirlerindeki olaydan ve fikirden daha önce göze çarpar. Süse ve yapmacığa kaçmadan yaşayan halk ifadeleriyle kurulmuş, çekici bir anlatışı vardır.

Bir Dava ve Aksiyon Adamı Olarak Mehmet Akif

Mehmet Akif'i çağdaşı ve benzeri şair, edip, münevver ve mütefekkirlere ayıran bir hususiyeti de onun memleketin neresinde bir yangın varsa elinde bir kova su ile hemen yola koyulan bir adam olmasıdır.

Mehmet Akif, edebi şahsiyeti tarihsel ferdiyetini gölgeleyen bir şair ve mütefekkirdir. Akif köşesine çekilip Darülfünun'da derslerini vermekle ve bir konakta eserlerini kaleme almakla yetinmemiş, Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinin en zor döneminde siyasal ve askeri mücadelelerinde saf tutmuştur. Yabancı memleketlerde Osmanlı Devleti'ni temsil etmiştir.

Uzun harp senelerinde her biri kendi başının derdine düşmüş Müslüman topluluklara imparatorluğun göndereceği belki de yegâne kanaat önderi olarak ilk akla gelen isim olmuştur. Yine savaş yıllarında imparatorluğun karışıklık ve huzursuzluk yaşanan bölgelerinde isyancı unsurlara nasihatte bulunmuştur.

Milli Mücadele yıllarında Anadolu şehirlerinde kafası karışmış olan halkı tenvir ve Ankara'ya karşı çıkan asilere nasihat etmiştir.

Milli Mücadele döneminde, Milli Müdafaa Cemiyetinin İrşad Heyeti üyesi olarak İstanbul'un Beyazıt, Fatih ve Süleymaniye camilerinde vaazlar veriyordu. Kendisinin ve derginin bütün neşriyatı, daima din, vatan ve millet duygularını ateşliyordu. Bu yayınlarla, birkaç sene sonra milletçe gerçekleştirilecek olan Milli Mücadele'nin bir bakıma tohumları atılıyordu.

Mehmet Akif her konuda olduğu gibi ülke meselelerinde de sadece söz değil bizzat faaliyet adamı idi. Akif, bir gün çalıştığı Sebilürreşad mecmua idaresinde. Eşref Edip'e heyecanlı bir şekilde: "Haydi hazırlan gidiyoruz" demişti. Eşref Edip, "Nereye?" diye sorunca: "Top ve tüfeğin patladığı yere, artık burada duramıyorum" diye cevap vermişti. Ertesi gün de Balıkesir'e gitmiş, Zağanos Paşa Camii'sinde verdiği vaazla halkı örgütlemiştir.

Akif, Eskişehir, Konya, Kastamonu, Burdur, Sandıklı, Dinar, Afyon, Antalya ve çevrelerini dolaşmış; din, vatan ve millet uğrunda canla başla çalışmıştır. O, savaş sırasında cephelere defalarca koşarak askerinin savaşa azmini arttırmaya çalışmıştır.

Mehmet Akif'in Eserleri

Safahat

Mehmet Akif'in yedi kitaplık şiir külliyyatını bir araya getirdiği eserdir.

Safahat Külliyyatı ve Özellikleri

1. Safahat-1911

- Akif'in hem hacim hem de manzume sayısı bakımından en büyük eseridir.
- 44 manzumedan oluşmaktadır.
- Şairin güç aldığı kaynaklar, ilgi duyduğu konular, bu konular karşısındaki tavrı, sanat anlayışı, dil ve üslup bakımlarından daha sonraki eserleri için önemli ipuçlarına sahiptir.
- Daha çok manzum hikâye tarzı metinleriyle tanınan bu cilt, sosyal hayatın çürüyen taraflarını çoğunlukla birey çevresinde ortaya koymasıyla dikkat çekmektedir.

2. Süleymaniye Kürsüsünde -1912

- İstanbul'dan Buhara'ya kadarki bütün İslam Alemi'nin içinde bulunduğu perişanlığı anlatarak şiirinin sahasını genişletmiştir.
- Manzumenin esasını Abdürreşit İbrahim Efendi'nin ağzından İslam dünyasının içinde bulunduğu durumun gözler önünü serilmesi, bunun sebeplerinin izahı teşkil eder.
- Konuşma mekânı olarak Süleymaniye seçilmiştir.
- Süleymaniye Kürsüsü, tek şiirden oluşan uzun bir manzumedir.

3. Hakk'ın Sesleri-1913

- Sekiz ayet-i kerime ve bir hadis-i şerifin tefsirleri yapılmıştır.
- Akif; bu eserinde yanlış tevekkül anlayışına, tembelliğe, cahilliğe hücum eder.
- Bu eser Akif'in hikâye, nasihat ve vaaz gibi şiirde kullanılması çok zor olan yolları kullanmaktan kaçınmadığını ve gibi bunları şiir seviyesine çıkardığını göstermesi açısından önemlidir.

4. Fatih Kürsüsünde-1914

- Süleymaniye Kürsüsünde adlı manzumeye benzemektedir.
- İki bölümden oluşan tek bir şiirdir.
- Yanlış tevekkül ve salt kaderci anlayışın yol açtığı cehalet ve gerileme anlatılmıştır.

5. Hatıralar-1917

- Doğu-Batı karşılaştırmasının en yoğun yapıldığı bölümdür.
- Bu eserde ayrıca dört ayet ve iki hadisin tefsirine de yer verilmiştir.
- El Uksur'da, Berlin Hatıraları, Necid Çöllerinden Medine'ye adlı meşhur metinler bu ciltte yer almaktadır.

6. Asım -1924

- Tek ve uzun bir manzumedan meydana gelmiştir.
- Manzumenin kahramanları; Hocazade, Köse İmam, Asım, Emin'dir.
- Hocazade, Mehmet Akif'in kendisini simgelemektedir.
- Safahat'ın en başarılı cildi olarak kabul edilmektedir.
- Bu eser, içinde taşıdığı diyalog ve sohbet üslubu sebebiyle teatral bir yapıya sahiptir.
- Birinci Dünya Savaşı yıllarında aile içerisinde yaşanan çözülme ve yozlaşma, manzumenin merkezini oluşturmaktadır.
- Bu eserdeki Asım ve nesli; yarının ümididir.
- Mehmet Akif'in en meşhur şiirlerinden biri olan "Çanakkale Şehitlerine" Asım'da yer almaktadır.

7. Gölgele -1933

- Şairin son dönem şiirlerinden oluşmaktadır.
- Bu eserde daha çok kıta nazım biçimi tercih edilmiştir.
- Sosyal mesaj verme kaygısının yaşanmadığı tek cilt olarak kabul edilmektedir.
- Bu eserde vatan hasreti, ümitsizlik duygusu, içine kapanıklık, duyulan dini heyecanlar dile getirilmiştir.

Kaynaklar

- DÜZDAĞ, M.Ertuğrul
TDV İslam Ansiklopedisi
KAHRAMAN, Alim
Safahat, Ankara, İz Yayınları, 2017
<https://islamansiklopedisi.org.tr/mehmed-akif-ersoy> adresinden erişildi.
Altmış Üç Yıllık Bir Ömür, İlim Yayma Vakfı,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/mehmed-akif-ersoy>
adresinden erişildi.
- ARSLAN, Hasan
Milli Eğitim Bakanlığı
“Mehmet Akif Ersoy’un Şahsiyeti ve Millî Mücadeledeki Rolü”, İ.Ü.
İlahiyat Fakültesi Dergisi,2014
<https://www.meb.gov.tr/istiklalmarsi/mehmetakifersoy/Kisiligi/EdebiKisiligi>
adresinden erişildi
- Mehmet Akif Ersoy
Kimdir? Hayatı, Edebi
Kişiliği, Eserleri
<https://www.meb.gov.tr/istiklalmarsi/mehmetakifersoy/Kisiligi/EdebiKisiligi>
adresinden erişildi
<https://www.turkedebiyati.org/mehmet-akif-ersoy/>
adresinden erişildi.
- UÇMAN, Abdullah
Burdur Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi
“Millî Mücadele Sürecinde Mehmed Âkif ve İstiklâl Marşı”, Dil ve
Edebiyat Araştırmaları (DEA), Özel Sayı, 2021
<https://mae.mehmetakif.edu.tr/mehmet-akif-ersoy-hayati.php>
adresinden erişildi
- Biyografya.com
Okur Yazar
<https://www.biyografya.com/biyografi/7628>
adresinden erişildi.
<https://www.okuryazar.com.tr/dergi/milli-sairimiz-mehmet-akif-ersoy-hayati-ve-eserleri>
adresinden erişildi
- Anadolu Ajansı
TBMM
İlim Yayma Vakfı
<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/istiklal-sairi-mehmet-akif-ersoy/2089208>
adresinden erişildi
<https://www5.tbmm.gov.tr/pdf/Safahat.pdf>
adresinden erişildi
https://www.iyv.org.tr/img/1731341812022__5416528583k.pdf
adresinden erişildi.

Bu Bülten, Mehmet Akif Ersoy döneminde her sayısını on altı sayfalık hacimle yayımlanan “Sebîlürreşâd Dergisi’ne” ithafen on altı sayfa olarak yayımlanmıştır.